

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ
ПРИВАТНЕ ПРАВО
CIVIL LAW AND CIVIL PROCEDURE; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE
LAW**

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-11>

УДК 347.92

О. М. ВОЛОЩЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету

E-mail: o.voloshchenko@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4780-4594>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Підписання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом стало потужним поштовхом щодо оптимізації законотворчих процесів, спрямованих на удосконалення вітчизняного законодавства. Прийнятий Україною ряд зобов'язань щодо наслідування та фіксації європейських законодавчих цінностей у вітчизняному правовому полі став належним орієнтиром для законодавця в питаннях модернізації та доповнення сталих положень у провідних галузях права в цілому, та у сфері цивільного процесуального права, зокрема. Прийняття у 2017 році нової редакції Цивільного процесуального кодексу України стало основним кроком з питань наближення та удосконалення сфери цивільного судочинства до стандартів Європейського союзу. Огляд новелізованих положень в частині функціонування та реалізації принципів цивільного процесуального права складає позитивне враження з огляду відповідності останніх вимогам практики Європейського суду з прав людини. Оновлення підходів бачення щодо розуміння сутності деяких принципів цивільного судочинства спонукало до формування нових доктринальних висновків на предмет базового значення таких та їх взаємодії.

Короткий зміст основних результатів. Доктринальне дослідження процесів новелізації принципів цивільного процесуального права у світлі євроінтеграційних процесів надало можливість сформулювати наступні тези: розширення переліку джерел цивільного процесуального права, як спосіб новелізації принципу Верховенства права підсилює останній як у аспекті розширення інструментів забезпечення змагальності процесу так і у процесах правотворчо-застосовної практики; прецедентна практика Великої палати Верховного суду розглядається як елемент правової визначеності принципу верховенства права; законодавче закріплення можливості подання позовної заяви з використанням сервісів «Електронний суд» підсилює принцип Верховенства права в частині забезпечення прав людини, а також розширило механізми панування та реалізації принципу диспозитивності (в частині можливості обрання способів подання заяв по суті справи тощо); констатовано, що закріплення принципу пропорційності у ст 11 ЦПК України є додатковою гарантією забезпечення належного обґрунтування суддею прийнятого рішення (в контексті написання мотивувальної частини рішення суду).

Висновок. Проведене доктринальне дослідження змісту цивільного процесуального кодексу України через призму практики ЄСПЛ надало можливість зробити висновки загальнотеоретичного значення, які можуть бути використані у подальших наукових доробках питань функціонування та взаємодії принципів цивільного процесуального права.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *принцип верховенства права, принцип пропорційності, принцип диспозитивності, цивільне процесуальне право України, євроінтеграція.*

Як цитувати: Волощенко О.М. Модернізація та функціонування принципів цивільного процесуального права України у контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право».* 2024. Вип. 37. С. 105-111. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-11>

In cites: Voloshchenko O.M. (2024). *Modernization and functioning of principles of civil procedural law of Ukraine in the context of european integration processes. The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law",* (37), P. 105-111 <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-11> (in Ukrainian)

Вступ. Активізація євроінтеграційних процесів в Україні стала потужним поштовхом щодо пошуку механізмів удосконалення вітчизняних галузей права в контексті відповідності вимогам європейської правової спільноти. Не стала виключенням, у такому аспекті, і сфера системи принципів цивільного процесуального права. Значної модернізації та новелізації від процесів реформування зазнали наступні принципи цивільного судочинства: принцип Верховенства права (в частині розширення переліку джерел права), принцип диспозитивності (в контексті реалізації змагальних засад), принцип пропорційності (в площині законодавчого закріплення у статті 11 ЦПК України) тощо.

Актуальність даної теми дослідження обумовлена тим, що судова система України, перебуваючи у стані реформування зазнала значної кількості змін у контекстах, як її функціонування так і розуміння базових, сталих процесів та категорій, принципів зокрема. Прийняття у 2017 році нової редакції Цивільного процесуального кодексу України знаменувало впровадження абсолютно нового бачення як змісту окремих видів принципів так і пряме фіксування тих принципів, які зазнавали опосередкованого закріплення (наприклад, принцип пропорційності тощо). Поява нових явищ у цивільному процесуальному середовищі спонукає до розробки нових наукових досліджень останніх, які сприяють виявленню нових тенденцій існування нововведень, виявлення та фіксацію прогалин, а також надання рекомендацій щодо подолання таких.

Огляд наукових праць з даної проблематики вказує на те, що новелізація принципів цивільного процесуального права була предметом дослідження низки вчених процесуалістів серед яких, В.Лемак, В. Кройтор, Т.Фулей, В. Оболенцев, Т.Цувіна, В. Феннич. Висновки наукових праць вищевказаних вчених зводяться до того, що належний рівень функціонування системи принципів цивільного процесуального права повною мірою залежить від деталізованої фіксації останніх на законодавчому рівні з відтворенням бачення та позицій практики Європейського суду з прав людини. Традиція звертатися до судової практики та керуватися рішеннями вищих судових інстанцій (і в першу чергу практикою Європейського суду з прав людини) при розгляді справи та формуванні лінії захисту сторонами справи обумовлена високим рівнем довіри та оцінкою прецедентної діяльності даної судової інстанції як зразкової. Такий підхід законотворчої діяльності, щодо удосконалення цивіль-

ного процесуального кодексу безумовно є свідченням наближення українського процесуального законодавства до європейських цінностей та стандартів законотворчої діяльності.

Постановка завдань даної роботи обумовлена потребою практики в питаннях наукового трактування природи та механізмів дії принципів цивільного процесуального права через призму практики Європейського суду з прав людини. Основні задачі даної роботи: проаналізувати положення Цивільного процесуального кодексу України, окремих рішень Європейського суду з прав людини, дослідити взаємозв'язок принципів верховенства права та диспозитивності у світлі розширення механізмів забезпечення та їх панування в системі цивільного процесуального права.

Метою даної статті є розробка та надання наукових висновків з метою пізнання та удосконалення функціонування системи принципів цивільного процесуального права.

Основні результати дослідження. Підписання угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом стало потужним поштовхом до активізації процесів удосконалення та приведення до відповідних стандартів європейського рівня українського законодавства фактично у всіх галузях права. Верховенство права, як загальноправова та основна засада цивільного судочинства є належним вектором розвитку та функціонування не тільки галузі цивільного судочинства, а також системи права в цілому. Одним із основних наслідків євроінтеграційної політики держави стала новелізація кодифікованого законодавства сфери цивільного процесуального права. Оновлений цивільний процесуальний кодекс України закріпив низку новелізованих положень, які стосуються значного переліку процесуальних аспектів, серед яких: порядок розгляду справи (введення спрощених процедур розгляду), тривалість процесуальних стадій, зміст окремих принципів. Щодо останніх, то варто відмітити, що такі зміни торкнулись аспектів розширення розуміння суті окремих принципів (принцип верховенства права) та закріплення на законодавчому рівні таких принципів, які мали опосередковане фіксування змісту у Цивільному процесуальному кодексі України. В цілому, дослідження цивільних процесуальних приписів цивільного процесуального кодексу України складає позитивне враження з огляду відповідності вимогам та стандартам Європейського Союзу.

Принцип верховенства права, як базовий принцип системи права України виконує функцію формування належного вектору роз-

витку громадянського суспільства та держави в цілому. Він відіграє надзвичайно велику роль у розвитку будь-якого правового явища. Новелізована редакція статті 10 ЦПК України основною мірою стосується розширення переліку джерел галузі цивільного процесуального права. Фактично, відбулось законодавче закріплення на кодифікованому рівні необхідності застосування практики Європейського суду з прав людини (далі - ЄСПЛ) як джерела права.

Вищезазначений підхід характеризується високим рівнем відповідності та наближення процесуального законодавства до стандартів та цінностей європейської спільноти. Також, застосування практики судової інстанції найвищого рівня, дозволяє сторонам використовувати додаткові інструменти для захисту своїх прав і доведення обставин, на які вони посилаються як на підставу вимог. Адже, підтвердження або заперечення судовою інстанцією найвищого рівня лінії захисту є належним прикладом для можливості формування власної стратегії захисту у кожному окремому випадку. З огляду загально правового значення, принцип Верховенства права – є комплексним правовим явищем, елементи якого являються структурними складовими цивільного судочинства, таким чином утворюючи ознаку взаємозалежності елементів системи принципів та права в цілому. [1.с.76]

Важливо усвідомлювати, що принцип верховенства права охоплює не лише змістовний аспект (правового відношення між людиною і державою на засадах визнання людини вищою соціальною цінністю), але й процедурний аспект, який базується на вимогах відповідності правотворчої та правозастосовної практики певним стандартам, як-от: заборона зворотної дії закону, вимога ясності та несуперечності закону; вимога щодо однакового застосування закону; застосування покарання виключно на підставі закону та ін.[2,с.10]

Звіт Венеціанської комісії з питань необхідності уніфікації законодавств держав європейської спільноти дійшов аналогічного висновку, на підтвердження якого виділив 6 елементів зазначеного принципу, які варто враховувати на предмет забезпечення виконання принципу Верховенства права. Серед яких: 1) законність, включно з прозорим, підзвітним і демократичним процесом прийняття законів; 2) правова визначеність; 3) заборона довільності у прийнятті рішень; 4) доступ до правосуддя, що здійснюється незалежним і безстороннім судом, включно з можливістю оскаржити в суді 5) повага до прав людини; 6) недискримінація і рівність перед законом [3,

с.10]. Вищевказане елементне наповнення такого принципу є належним орієнтиром для держави в питаннях створення відповідних умов якісного функціонування та панування принципу верховенства права на всіх рівнях державних інституцій.

Численні рішення практики ЄСПЛ вказують на необхідність врахування висновків, викладених у тексті рішення, які є ключовими в питаннях правозастосовної діяльності держави. Серед базових рішень, які мають провідне значення як для правотворчої діяльності так і реалізації судочинства виділяють наступні: «Михайлюк та Петров проти України» [4] - рішення, в якому констатується необхідність відповідності національного законодавства найвищій якості та забезпечення підстав оскаржуваного втручання. Зазначені приписи ЄСПЛ активно проваджуються у правозастосовну практику і у змагальному процесі сторонами; «Христов проти України» [5], - рішення в якому визначаються гарантії права на справедливий суд і рівність всіх учасників у праві доступу до ознайомлення з матеріалами справи.

Вищезазначені дослідження деяких рішень ЄСПЛ дали змогу дійти висновку, що прецедентна практика вищого судового органу європейського рівня є фундаментально в питаннях функціонування принципу Верховенства права та відіграє важливе значення як у контексті розширення переліку інструментів забезпечення змагальності процесу так і у процесах правотворчо-застосовної практики. Зазначена теза вказує на наявність взаємозалежного зв'язку між принципами верховенства права та змагальності.

На предмет важливості впровадження принципу верховенства права у правотворчо-застосовній практиці варто відмітити, що практична сутність даного принципу полягає не тільки у правозастосовній діяльності щодо прийнятих законів, а в тому числі і в законотворчій діяльності. Так, погоджуємось із думкою В. Лемака, який зазначає, що верховенство права необхідно пов'язувати не тільки і не стільки з вимогами до змісту законів, а й насамперед з процедурами їх прийняття [6, с.46]. Враховуючи вищевикладене, варто зазначити, що процес впровадження належного функціонування принципу верховенства права є дворівневим явищем, яке складається з процедур якісного нормотворення та правозастосування. І, фактично, тільки у своїй сукупності таких складових можливо констатувати належність та якість процесів функціонування зазначеного принципу.

Багатогранність практичного застосування і функціонування принципу верховенства права підтверджується і висновками Конституційного Суду. Згідно позиції Конституційного Суду верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права передбачає його втілення у правотворчу та правозастосовчу діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають стверджувати ідеї соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. При тому одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості – ідеї права, яка значною мірою реалізована в Конституції України [7, с.17]

Практика ЄСПЛ, у контексті трактування принципу верховенства права неодноразово наголошувала на необхідності уніфікації судової практики. Уніфікованість у застосуванні правових норм у подібних правовідносинах є невід'ємною складовою правової визначеності, яка, серед іншого, гарантує певний ступінь стабільності правової ситуації та сприяє утвердженню суспільної довіри до суду. Стийка непослідовність судової практики може спричинити стан правової невизначеності, що, вірогідно, призведе до зниження суспільної довіри до судової системи, в той час, як така довіра з очевидністю являє собою необхідний компонент держави, заснованої на верховенстві права [8, с.375]. Такий підхід обумовлений практичним значенням, яке має єдність судової практики для правозастосовної діяльності держави в особі державних органів.

Новелізація положень ЦПК України та впровадження судової реформи дають підстави зробити висновок, що досягнення елементу єдності судової практики здійснюється шляхом практичної діяльності Великої Палати Верховного Суду.

Рішення даного структурного підрозділу Верховного суду є зразковими, обов'язковими до виконання і такими, що формують уніфіковану правозастосовну діяльність. Використання судових прецедентів Великої Палати судами нижчих інстанцій та сторонами справи при формуванні правової позиції в цілому сприяє єдності позицій розуміння шляхів вирішення цивільних спорів та розглядається як спосіб досягнення вимоги дотримання розумності строків розгляду судових

справ. Такий підхід є відображенням потреби практики, в питаннях наявності неоднозначності та відсутності елемента єдності у прийнятті певних рішень при вирішенні судових спорів.

Підхід щодо формування уніфікованої прецедентної практики є додатковою гарантією забезпечення остаточності судових рішень, як елементу правової визначеності принципу верховенства права. Такий спосіб попереджає необґрунтовані спроби сторін справи ініціювати перегляд справи без наявності підстав апеляційного та /або касаційного оскарження. Формування єдиною судовою практикою та рівняння на зразкові прецеденти Великої Палати виконує функції формування належного рівня правової свідомості суб'єктів суспільних відносин та учасників цивільного процесу а також створює превентивне значення в питаннях можливих випадків зловживання процесуальними правами.

Одним із аспектів реалізації принципу верховенства права є впровадження державної політики з питань забезпечення прав людини. В контексті цивільного процесуального права до основних гарантів забезпечення прав слід віднести законодавче закріплення низки прав, серед яких: право подання позовної заяви, право ознайомлення з матеріалами справи, права апеляційного та касаційного оскаржень тощо. Механізм забезпечення цивільних процесуальних прав здійснюється шляхом фіксації низки юридичних інструментів. Новелізовані положення ЦПК України дають підстави зробити висновок, що зазначений елемент принципу верховенства права значно підсилюється можливістю подання позовної заяви, наприклад, через сервіс «Електронний суд».

Система принципів цивільного процесуального права є комплексним взаємозалежним утворенням, для якого характерна властивість взаємного впливу змін, які можуть відбуватися стосовно одного елементу такої системи (принципу) і мати взаємообернене відбиття у структурі та дії інших елементів.

Враховуючи вищевикладену тезу, варто відмітити, що надання позивачеві можливості вибору способу подачі позовної заяви зокрема, та процесуальних документів загалом, підсилює не тільки принцип верховенства права в частині забезпечення прав людини, але і розширило механізми панування та реалізації принципу диспозитивності (в частині можливості обрання способів подання заяв по суті справи тощо).

Ще однією новелою Цивільного процесуального кодексу є пряме фіксування принципу пропорційності, який відображено у ст.

11 та трактування якого зводиться до закріпленого переліку критеріїв дотримання такого принципу. В контексті цивільного судочинства принцип пропорційності покликаний продемонструвати можливість судового захисту приватного права особи, якщо не можливо використати інакші, менш ресурсозатратні процедури (медіацію, третейські суди тощо), які були б пропорційні тому соціальному результату, що досягається внаслідок їх використання. Але, якщо доступ до них вичерпаний або побудований на альтернативній основі, то в межах цивільного процесу, треба побудувати таку процедуру розгляду цивільної справи, щоби вона була співмірна із досягнутим рішенням. [9, с.89] Пряма фіксація принципу, який відображає баланс між приватним та публічним є наслідком та потребою в удосконаленні процесуального законодавства відповідно вимог практики ЄСПЛ. Зазначена потреба у прямому закріпленні зумовлена значним переліком рішень ЄСПЛ, які є зразковими в питаннях тлумачення даного принципу та критикою вітчизняного законодавства на предмет відсутності належних механізмів балансування приватних та публічних інтересів.

Саме з огляду вищезазначеного, діючий ЦПК України закріплює низку процедур, які передбачають можливість розгляду цивільних справ за спрощеною процедурою. Серед таких: наказне, окреме, спрощене позовне провадження.

Пряме закріплення принципу пропорційності через призму критеріїв останнього є вказівкою та прямим приписом законодавця на предмет необхідності суддям дотримуватись необхідних процедур та здійснювати перевірку кожної справи на предмет дотримання балансу приватного та публічного інтересів. По суті, такий принцип здійснює допоміжну функцію

обґрунтування прийнятого судом рішення. Сприяє правильному формулюванню мотивувальної частини судового рішення тощо.

Висновки. Проведене доктринальне дослідження положень цивільного процесуального кодексу України в контексті практики ЄСПЛ надало можливість дійти наступних висновків:

1. розширення переліку джерел цивільного процесуального права, як спосіб новелізації принципу Верховенства права має важливе значення як у аспекті розширення інструментів забезпечення змагальності процесу так і у процесах правотворчо-застосовної практики; формування уніфікованої прецедентної практики Великої палати Верховного суду розглядається як елемент правової визначеності принципу верховенства права.

2. закріплення законодавче визначених способів подання позовної заяви (в точу числі з використанням потужностей сервісу «Електронний суд») підсилило не тільки принцип Верховенства права в частині забезпечення прав людини, але і розширило механізми панування та реалізації принципу диспозитивності (в частині можливості обрання способів подання заяв по суті справи тощо).

3. пряма фіксація принципу пропорційності у контексті переліку критеріїв відповідності балансу приватного інтересу публічному в положеннях ЦПК України сприяє реалізації функції обґрунтування прийнятого судом рішення в частині застосовуваних обмежень. Також сприяє правильному формулюванню мотивувальної частини судового рішення.

Окреслений перелік питань даної тематики не є вичерпним та сприяє подальшим розробкам досліджень сфери функціонування принципів цивільного процесуального права України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волощенко О.М. Деякі аспекти модернізації принципу верховенства права у цивільному процесуальному праві України. Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С.75-77.
2. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 208 с.
3. Report on the Rule of Law. Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011) on the basis of comments by Mr Pieter van Dijk, Ms Gret Haller, Mr Jeffrey Jowell, Mr Kaarlo Tuori. 16.c
4. Mikhaylyuk and Petrov v. Ukraine, заява № 11932/02 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_500#Text
5. Khristov v. Ukraine, заява № 24465/04 рішення від 19.02. 2009 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_443#Text
6. Лемак В. Принцип верховенства права в Україні: основні загрози. Право України. 2010. № 3 . С. 44-51. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/cdownload/pravoukr/pravoukr_2010_3/

7.Оболенцев В.Ф. Прикладні аспекти врахування принципу верховенства права у системному аналізі та моделюванні системи держави Україна. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія право. Вип. 66. С. 14-18

8.Цувіна Т.А. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини. Часопис Київського університету права. 2019. № 4 . с. 373-379.

9.Феннич В.П. Принцип пропорційності цивільного процесу. Матеріали 73-ї підсумкової наукової конференції професорсько- викладацького складу юридичного факультету (28 лютого 2019 року, м. Ужгород) . Ужгородський національний університет; За заг. ред. С.Б. Булеци, Я.В. Лазура. Ужгород, 2019. С. 87-91.

Стаття надійшла до редакції 07.01.2024

Стаття рекомендована до друку 08.03.2024

O. M. VOLOSHCHENKO,
candidate of Law, associate Professor,
associate Professor of Civil Law
Faculty of Law

E-mail: o.voloshchenko@karazin.ua

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-4780-4594>

V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

MODERNIZATION AND FUNCTIONING OF PRINCIPLES OF CIVIL PROCEDURAL LAW OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTE- GRATION PROCESSES

ANNOTATION. *Introduction.* The signing of the association agreement between Ukraine and the European Union became a powerful impetus for the optimization of law-making processes aimed at improving domestic legislation. The series of commitments adopted by Ukraine regarding the imitation and fixation of European legislative values in the domestic legal field has become a proper reference point for the legislator in matters of modernization and addition of existing provisions in the leading branches of law in general, and in the field of civil procedural law, in particular. Adoption of the new version of the Civil Procedure Code of Ukraine in 2017 was a major step in bringing the field of civil justice closer to the standards of the European Union and improving it. The review of the revised provisions in terms of the functioning and implementation of the principles of civil procedural law makes a positive impression in terms of compliance with the latest requirements of the practice of the European Court of Human Rights. Renewal of approaches to the understanding of the essence of some principles of civil justice led to the formation of new doctrinal conclusions on the basic meaning of such principles and their interaction.

Summary of the main results. The doctrinal study of the processes of novelization of the principles of civil procedural law in the light of European integration processes made it possible to formulate the following theses: expanding the list of sources of civil procedural law, as a way of revising the principle of the Rule of Law, strengthened the latter both in the aspect of expanding the tools for ensuring the competitiveness of the process and in the processes of law-making and application practice; precedent practice of the Grand Chamber of the Supreme Court is considered as an element of legal certainty of the principle of the rule of law; it legally enshrined possibility of filing a claim using the "Electronic Court" services strengthened the principle of the Rule of Law in terms of ensuring human rights, as well as expanded the mechanisms of dominance and implementation of the principle of dispositiveness (in terms of the possibility of choosing methods of filing claims on the merits of the case, etc.); it was established that the establishment of the principle of proportionality in Article 11 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine is an additional guarantee of ensuring the proper justification of the decision made by the judge (in the context of writing the motivational part of the court decision).

Conclusion. The conducted doctrinal study of the content of the Civil Procedure Code of Ukraine through the prism of the practice of the ECtHR provided an opportunity to draw conclusions of general theoretical importance, which can be used in further scientific development of issues of the functioning and interaction of the principles of civil procedural law

KEY WORDS: *principle of rule of law, principle of proportionality, principle of dispositiveness, civil procedural law of Ukraine, European integration.*

REFERENCES

1.Voloshchenko O.M. Some aspects of modernization of the rule of law principle in the civil procedural law of Ukraine. The goals of sustainable development in the aspect of strengthening the national and international legal order: theses of reports of the International Scientific and Practical Conference (Zaporizhia-Lviv-Odesa-Uzhhorod-Kharkiv-Chernivtsi, October 27, 2023). Kharkiv: V.N. Karazin KhNU, 2023. P.75-77. (in Ukrainian).

2. Fuley T.I. Application of the practice of the European Court of Human Rights in the administration of justice: Scientific and methodological guide for judges. 2nd edition ex., add. K., 2015. 208 p. (in Ukrainian).
3. Report on the Rule of Law. Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011) on the basis of comments by Mr Pieter van Dijk, Ms Gret Haller, Mr Jeffrey Jowell, Mr Kaarlo Tuori. 16.c
4. Mikhaylyuk and Petrov v. Ukraine, statement № 11932/02 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_500#Text
5. Khristov v. Ukraine, statement № 24465/04 decision 19.02. 2009 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_443#Text
6. Lemak V. The principle of the rule of law in Ukraine: the main threats. Law of Ukraine. 2010. No. 3. P. 44-51 URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/cdownload/pravoukr/pravoukr_2010_3/ (in Ukrainian)
7. Obolentsev V.F. Applied aspects of taking into account the rule of law principle in system analysis and modeling of the Ukrainian state system. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series right. Vol. 66. P. 14-18. (in Ukrainian).
8. Tsvina T.A. The principle of the rule of law in the practice of the European Court of Human Rights. Journal of the Kyiv University of Law. 2019. No. 4. with. 373-379 (in Ukrainian)
9. Fennykh V.P. The principle of proportionality of the civil process. Materials of the 73rd final scientific conference of the faculty of law faculty (February 28, 2019, Uzhgorod). Uzhgorod National University; In general ed. S.B. Buletsi, Y.V. Azure Uzhhorod, 2019. P. 87-91 (in Ukrainian).

The article was received by the editors 07.01.2024

The article is recommended for printing 08.03.2024